

Minna Saarela

RAVIRADAN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN YHTEISKEHITTÄMISEN MENETELMIN

RAVIRADAN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN YHTEISKEHITTÄMISEN MENETELMIN

Minna Saarela
Opinnäytetyö
Syksy 2018
Maaseudun kehittämisen
YAMK-tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Maaseudun kehittäminen, Agrologi (YAMK)

Tekijä: Minna Saarela

Opinnäytetyön nimi: Raviradan toiminnan kehittäminen yhteiskehittämisen menetelmin

Työn ohjaaja: Outi Virkkula

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: 2020

Sivumäärä: 39 + 5

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää erilaisia yhteistyön mahdollisuuksia ja palvelutarjontaa Pilvenmäen raviradalle. Työ on ajankohtainen, sillä raviratojen rahoitus on muuttumassa vuoden 2021 alusta ja uusia tulonlähteitä tarvitaan. Työ toimii myös selvityksenä Pilvenmäen strategiatyöhön. Tulevaisuudessa raviradan palvelutarjonta korostuu kilpailutekijänä asiakkaiden lisäämiseksi.

Opinnäytetyötä ohjaava päätutkimuskysymys oli: Miten Pilvenmäen raviradan toimintaa voidaan parantaa vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin? Työn lähtökohtana toimivat Pilvenmäen raviradan esittely sekä nykyiset toiminnot. Lisäksi tutkimuksen yhteydessä tutustuttiin Suomen ja Pohjoismaiden raviratojen tarjoamiin palveluihin sekä Suomen ravikilpailutoimintaan.

Opinnäytetyö toteutettiin monimenetelmäisesti. Tavoitteena oli yhteiskehittäminen. Tutkimusaineisto kerättiin yhteiskehittämisen työpajoissa, verkkokyselynä ja teemahaastattelussa. Työpajoihin kutsuttiin raviradalla toimijoiden lisäksi muita alueen toimijoita sekä yrityksiä. Työpajoista ensimmäinen toteutettiin raviradan tiloissa ja toinen verkkotyöpajana. Kysely toteutettiin verkkokyselynä, joka käsitti kuusi eri osiota, joissa kaikissa oli samat taustatietokysymykset. Kysely osoitettiin 70 vastaajalle. Kysymykset käsittelivät erilaisten kehittämistoimenpiteiden kiinnostavuutta sekä palvelun käyttämiseen vaikuttavia seikkoja. Viimeisenä aineistonkeruumenetelmänä oli teemahaastattelu, joka toteutettiin ryhmähaastatteluna viidelle osallistujalle.

Tutkimustuloksina selvisi, että raviradan toiminta voi olla paljon muutakin kuin ravikilpailuja. Ravirata mahdollistaa isompienkin tapahtumien järjestämisen. Ravirata on yhteiskunnallisesti merkittävä toimija, jota voidaan haluttaessa hyödyntää eri ikäryhmien harrastuspaikkana. Ravikilpailujen kehittäminen niin ravintolatoiminnan kuin erilaisten oheistapahtumien kautta on tulevaisuudessa varmistamassa asiakasmäärien kasvua. Ravirata vaatii nykyaikaistamista ja digitalisaation käyttöönottoa.

Kaikessa toiminnassa perätään yhteistyötä paikallisten toimijoiden sekä muiden raviratojen kanssa. Yksittäinen ravirata ei voi rakentaa vaadittavaa tapahtumainfraa nykyisellä rahoituksella. Lisäksi kaikessa tekemisessä tärkeintä on hevosen hyvinvointi ja hevosen tuominen toiminnan ja kehittämisen keskiöön.

Asiasanat: yhteiskehittäminen, ravirata, toiminnan monipuolistaminen

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Rural development, Master's Degree

Author: Minna Saarela

Title of thesis: Development of racetrack operations by co-development methods

Supervisor: Outi Virkkula

Term and year when the thesis was submitted: 2020

Number of pages: 39 + 5

The aim of the thesis is to find out various possibilities of cooperation and service offering for the Pilvenmäki racetrack. The work is timely as funding for racetracks is changing from the beginning of 2021 and new sources of income are needed. The work also serves as a study for Pilvenmäki's strategy work. In the future, the racetrack's service offering will be emphasized as a competitive factor in order to increase customers.

The main research question guiding the thesis was: How can the operation of the Pilvenmäki racetrack be improved to meet the challenges of the future? The starting point of the work is the presentation of the Pilvenmäki racetrack and the current functions. In addition, in connection with the study, the services offered by the Finnish and Nordic racetracks and the Finnish equestrian competition activities were examined.

The thesis was carried out using several methods. The goal was co-development. The research material was collected in co-development workshops and using an online survey and a thematic interview. In addition to operators on the racetrack, other actors and companies in the area were invited to the workshops. The first of the workshops was conducted on the racetrack premises and the second as an online workshop. The survey was conducted as an online survey comprising six different sections, all with the same background information questions. The questionnaire was addressed to 70 respondents. The questions concerned the attractiveness of various development measures as well as issues affecting the use of the service. The last data collection method was a thematic interview, which was conducted as a group interview for five participants.

The results of the study revealed that the operation of a racetrack can be much more than just horse racing competitions. The racetrack makes it possible to organize even larger events. The racetrack is a socially significant player that can be utilized as a hobby for different age groups if desired. The development of horse racing competitions through both restaurant operations and various side events will ensure the growth of customer numbers in the future. The racetrack requires modernization and the introduction of digitalisation.

In all activities, co-operation is sought between local actors and other racetracks. A single racetrack cannot build the required event infrastructure with current funding. In addition, the most important thing in everything we do is the well-being of the horse and bringing the horse to the center of action and development.

Keywords: co-development, racetrack, diversification of activities

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	RAVIURHEILU SUOMESSA	8
2.1	Raviradat.....	10
2.2	Pilvenmäen ravirata.....	11
2.3	Aluekehittämisen näkymiä.....	13
3	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN	15
3.1	Lähtökohtana tutkimuksellinen kehittämistoiminta.....	15
3.2	Kehittämistyön eteneminen	16
3.3	Yhteiskehittämisen työpaja.....	17
3.4	Kysely.....	18
3.5	Verkkotyöpaja.....	19
3.6	Teemahaastattelu.....	19
4	YHTEISKEHITTÄMISEN TULOKSET	20
4.1	Yhteiskehittämisen työpaja.....	20
4.2	Kyselyn tulokset	21
4.2.1	Elämyspalvelut.....	22
4.3	Lapsille ja nuorille tarjottavat palvelut.....	23
4.3.1	Ravikilpailut.....	24
4.3.2	Ravintolapalvelut.....	25
4.3.3	Tapahtumat, tilat	25
4.3.4	Valmennuskeskus.....	25
4.4	Yhteistoiminnallinen verkkotyöpaja	26
4.5	Teemahaastattelu.....	28
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	32
6	TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	34
7	POHDINTA	36
	LÄHTEET.....	37
	LIITTEET	40

1 JOHDANTO

Raviurheilu ja erityisesti yksittäinen ravirata tulee olemaan suurien muutosten edessä rahapelaimisen tunnistautumisen astuessa voimaan asteittain vuoden 2021 alusta. Tämän hetken arvioiden mukaan pelipuolen tuotot raviurheilulle tulevat tippumaan merkittävästi. Rahoituksen lasku tulee voimalla vaikuttamaan alan toimintaan ja vaatii raviradoilta sopeutumista sekä entistä vahvempaa oman toiminnan ohjausta ja ketterää reagointia muutoksiin. Saastamoisen (2019, 2) mukaan raviurheilu ei ole kyennyt uudistumaan riittävän nopeasti sitoutuneesta harrastajajoukosta huolimatta.

Ravikilpailujen kiinnostavuuden lisääminen edellyttää asiakkaiden tarpeisiin vastaamista, myyntiä ja markkinointia (Saastamoinen 2019, 9, 11–12). Ravikilpailutoiminta nykyisillä tavoilla ja vähenevillä katsojamäärillä ei enää riitä pitämään ravirataa elinvoimaisena toimijana. Ravien ja muun toiminnan vetovoimaisuutta lisäävät eri ikäluokille suunnatut yksilölliset palvelut, laadukas ravintolatoiminta, viihtyisät tilat sekä nykyaikainen tekniikka (Saastamoinen 2019, 15).

Hevosalan toimintaan maksettavat tuet perustuvat arpajaislainsäädäntöön ja käyttökohteet on tarkoin määritelty. Rahapelien tuoton käyttö on notifioitu EU:ssa vuoden 2021 loppuun (Hevostalous selvitys 2018, 6, viitattu 3.7.2020). Uudelle kaudelle valmisteltavassa esityksessä tulisi huomioida raviratojen omatoimisuuden vahvistaminen, raviurheilun kehittäminen sekä kilpailutarjonta alueittain. Raviratojen keskinäisellä yhteistyöllä vahvistetaan toimintaa ja selkeytetään brändiä. (Saastamoinen 2019, 25.)

Tässä opinnäytetyössä selvitetään, mitä toimintaa raviradalla voidaan harjoittaa ravikilpailutoiminnan lisäksi sekä miten ravikilpailutoimintaa voidaan kehittää yhdessä. Työn tutkimusongelma on raviradan liiketoiminnan kehittäminen muuttuneessa rahoitustilanteessa. Kehittämistyön tavoitteena on lisätä raviradan tunnettuutta, yhteistyömahdollisuuksia sekä nostaa tapahtumien osallistujamääriä. Kehittämistyö tehdään yhteistyössä Pilvenmäen raviradan kanssa.

Opinnäytetyötä ohjaava päätutkimuskysymys on: Miten Pilvenmäen raviradan toimintaa voidaan parantaa vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin? Apukysymyksenä esitetään: Mitkä tekijät edistävät toiminnan monipuolistumista ja kehittymistä?

Pilvenmäen raviradan toiminnan kehittämiseen liittyvässä kehittämistyössä hyödynnettiin erilaisia tutkimusmenetelmiä. Tutkimustyö etenee lineaarisesti erilaisilla aineistonkeruumenetelmillä, joissa aiemman menetelmän tulokset otettiin huomioon siirryttäessä seuraavaan menetelmään. Tutkimustyö käynnistyi Pilvenmäellä järjestettävässä yhteistoiminnallisessa työpajassa, kick off -tilaisuudessa, jossa kartoitettiin kehittämisideoita. Kehittämistyö jatkui avoimella kyselyllä. Kehittämistyön aikana järjestettiin toinen yhteistoiminnallinen työpaja. Viimeisenä aineistonkeräysmenetelmänä toteutettiin teemahaastattelu, johon osallistuvat Pilvenmäen henkilökunta sekä kaksi Forssan seudun Hippos ry:n hallituksen jäsentä.

Opinnäytetyössä etsitään Pilvenmäen raviradalle yritystoiminnallisesti kannattavia toimintoja asiakasnäkökulmasta. Visiona on, että tulevaisuudessa Pilvenmäen ravirata on yhteiskunnallisesti merkittävä alueellinen toimija yhteistyössä seutukunnan yritysten ja muiden toimijoiden kanssa. Ravirata on tärkeä osa kaupungin toimintaa. Kehittämistyön kautta Pilvenmäen raviradan toimintamallia hyödynnetään Suomen muiden raviratojen toiminnassa.

Hevosala on tullut minulle tutuksi toimiessani hevosalan ammatillisessa oppilaitoksessa viimeiset 20 vuotta sekä oman harrastukseni kautta. Ravikilpailuja olen seurannut toimiessani raveissa toimihenkilötehtävissä ja nähnyt vuosien aikana muutoksen niin yleisömäärissä kuin palkintojen pienemmisessä sekä hevosmäärän laskussa. Ravikilpailutoiminta kuten hevosala elää tällä hetkellä suuressa murroksessa ja vaatii kehittämistyötä monella eri saralla sekä laajaa yhteistoimintaa koko hevosalalla.

2 RAVIURHEILU SUOMESSA

Raveja järjestetään Suomessa joka päivä lukuun ottamatta jouluaatto ja joulupäivää. Tapahtumia on kansainvälisen tason kilpailuista aina jää- ja paikallisraveihin. Totoraveja on vuodessa yli 540 päivänä. Raveihin osallistuu vuosittain paikan päällä noin 630 000 katsojaa, noin 6600 hevosta ja vähän alle 2000 ohjastajaa. Ammattivalmentajia on noin 160 ja harrastajavalmentajia yli 7000. Raveissa pelataan hevospelejä noin 230 miljoonalla eurolla ja palkintoja hevosille maksetaan noin 18 miljoonaa euroa. Perinteisten kärryillä ajettavien lähtöjen lisäksi on myös raviratsastus- eli monte-lähtöjä sekä poneille ponilähtöjä. Kansainvälisellä mittarilla Suomi sijoittuu neljän suurimman ravi-maan joukkoon Euroopassa. (Suomen Hippos ry, viitattu 5.5.2020.)

Ravit luokitellaan eri tasojen mukaan. Vuodessa on kuusi päätapahtumaa, joista Kuninkuusravit keskittyvät suomenhevosiin. Tämän lisäksi ravataan kansainvälisissä suurkilpailuissa Finlandia-Ajo, Kymi GrandPrix, St Michel, Seinäjoki-Race ja Nordic King. Kasvattajakilpailuihin hevoset ilmoitetaan jo varsana ja osallistuminen edellyttää ilmoittautumismaksujen maksamista. Ilmoittautumismaksut muodostavat osittain kasvattajakilpailujen suuret palkintorahat. Parempien palkintojen ravit ovat SuurHollola, jossa ykköspalkinto on 120 000 € sekä Suuri Suomalainen Derby, jossa voittaja saa 150 000 €. Lisäksi ajetaan suurkilpailuja, jossa voittaja saa vähintään 10 000 €:n ykköspalkinnon. Kilpailutoiminnan rungon muodostavat TOTO TV -ravit, joita järjestetään ympäri Suomea pääradalla Helsingin Vermossa sekä 19 maakuntaradalla. Lisäksi ravataan kesäisin kesäviradoilla. Kaikissa raveissa on mahdollisuus pelata totopelejä paikan päällä, internetissä ja etäpelipisteissä. Paikallisravit ovat suosittuja sekä aloitteleville hevosille että harrastajaohjastajille. Niissä ei ole pelimahdollisuutta, mutta hevosille maksetaan rahapalkinnot. Alimmalla tasolla ovat harjoitusravit, joissa ei makseta rahapalkintoja eikä niissä myöskään ole pelimahdollisuutta. (Suomen Hippos ry, viitattu 5.5.2020.)

Suomen raviurheilussa katsojamäärät ovat laskussa lukuun ottamatta valtakunnallisia ja paikallisia suurkilpailuja (Vähänen 2020, viitattu 7.7.2020). Vetovoimaisin ravikilpailuista on vuosittain eri viradan järjestämä suomenhevosille suunnattu Kuninkuusravit, jonka kävijämäärä ylittää 50 000 katsojan rajan. Muiden suurkilpailujen katsojamäärä vaihtelee 8 000 – 22 000 (Hevostalous lukuina 2018, viitattu 20.5.2020). Viime aikoina katsojamäärien lisäykseen ovat vaikuttaneet raviliigat, kampanjat ja erilaisiin hyväntekeväisyyskohteisiin liitetyt hevoset, kuten Vuoden Turkulaiseksi 2016 nimetty Kiss my Turku, jonka palkintorahoja suunnattiin Lasten sairaalan hyväksi.

Ravien näkyvyys mediassa on rakennettu lähtökohtaisesti pelitoiminnan kautta eikä niinkään urheilun ja tapahtumien näkökulmasta (Saastamoinen 2019, 2). Ravikilpailutoimintaan Suomessa vaikuttavat myös hevospäärän lasku ja sitä kautta hevosten omistajamäärän lasku. Palkintotaso ja kilpailuihin mukaan pääsemisen helppous mahdollistavat kuitenkin hyvän hevosen menestymisen rahallisesti. Ravipelaamisen määrä on Suomessa laskenut Veikkauksen koko pelituotannosta 4 %:sta reiluun 3 %:iin. (Vähänen 2020, viitattu 7.7.2020.)

Veikkauksen pelien tuotoista kertyy yli miljardi euroa vuodessa, joka jaetaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen, kulttuurin ja taiteen, liikunnan, tieteen, veteraanien ja sotavammakorvauksien, nuorisotyön sekä hevosurheilun kesken. Arpajaislaki määrittää rahapeliteuton jakautumisen eri kohteille. Hevoskasvatukseen ja -urheilun edistämiseen pelien tuotosta maksetaan vuosittain 4 %, joka on noin 40 M€. Tuesta vähintään 95 % tulee osoittaa raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestöille sekä tämän jäsenyhteisöille (Arpajaislaki 23.11.2001/1047, viitattu 3.4.2020). Vuonna 2019 tukea on myönnetty noin 2 M€ vähemmän kuin vuonna 2018 (ks. taulukko 1), mutta tukea on suhteessa kohdennettu enemmän raviradoille kuin keskusjärjestölle. Valtioneuvoston asetus määrittää raviurheilun ja hevoskasvatusjärjestöjen keskusjärjestölle ja ratsastusurheilujärjestöjen keskusjärjestölle avustettavat kohteet (Valtioneuvoston asetus hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen käytettävästä osuudesta Veikkaus Oy:n tuotosta 14/2017, viitattu 3.4.2020).

TAULUKKO 1. Hevosurheilun tukirahojen jakautuminen vuosina 2018 ja 2019 (Maa- ja metsätalousministeriö 2020a, viitattu 3.4.2020)

Tukirahan saajat	2018	2019
Suomen Hippos ry	5 632 302	2 556 495
Keskus- ja maakuntaradat	31 567 575	32 619 266
Kesäradat	1 723 620	1 802 848
Hevosjalostusliitot	258 204	291 024
Suomen Ratsastajainliitto ry	170 000	
Yhteensä	39 351 701	37 269 633

2.1 Raviradat

Suomessa on yhteensä 43 ravirataa, joista pääravirata Vermo sijaitsee Helsingissä. Raviradoista maakuntaratoja on 19 ja kesäratoja 24. Raviradat järjestävät kilpailutoiminnan lisäksi myös muuta toimintaa. Raviradalta on muun muassa mahdollisuus vuokrata tiloja kokouksille ja muille tilaisuuksille. Tilojen vuokrauksen yhteydessä tarjolla ovat myös pitopalvelut. Esimerkiksi Porin ravirata on vuokrannut tilat kuntonyrkkeily- sekä eSports-toiminnalle. Ravien yhteydessä tai muuna aikana tarjolla on erilaisia elämispalveluita, kuten tandemkärryillä ajoa. Raviradat toimivat tapahtuma-areenana niin urheilutapahtumille, messuille, festareille kuin seminaareille. Yhteistyökumppanina voi toimia myös hevostarvikeliike, ratsastuskoulu tai ponikoulu. Usealla radalla toimii arkisin lounasravintola.

Ranska, Italia ja Ruotsi ovat suurimmat ravimaat Euroopassa. Suomi ja Norja tulevat seuraaville sijoille (Suomen Hippos, viitattu 5.5.2020). Verrattaessa Suomen raviratojen palveluita Pohjoismaiden raviratojen palveluihin, jokaisessa maassa ravien lisäksi on tarjolla myös muuta toimintaa. Lisäksi ravien yhteydessä tarjotaan erilaisia elämispalveluita ja räätälöityjä paketteja. Kuten Suomessa myös muissa Pohjoismaissa ravirata mahdollistaa kokonsa vuoksi erilaisten isojen tapahtumien, kuten messujen, konserttien ja vaikka kirppistapahtuman järjestämisen alueella. Ravintolapalveluita ja kokoustiloja tarjotaan erilaisiin tilaisuuksiin. Raviradan tiloissa toimii muita yrityksiä vuokralla. Tunnetuimpia tällaisia monikäyttöisiä raviratoja lienee Tanskalainen Billundin ravirata, jossa toimii lasten leikkipuisto sisä- ja ulkotiloissa (Billund trav 2020, viitattu 6.6.2020).

Solvallan raviradalla Ruotsissa elämysten, kuten tallikierroksen ja tandemajon järjestelyistä vastaa radan yhteydessä oleva ravikoulu. Ravikoulussa järjestetään myös kerhotoimintaa sekä kursseja. Raviratojen yhteydessä sijaitsee ratsastuskilpailuihin soveltuvia alueita. Solvallan raviradalla Tukholmassa on vahva yhteiskunnallinen merkitys. Solvallan ravikoulu toimii yhteistyössä oppilaitosten kanssa ja järjestää oppilaille maksullista iltapäiväkerhotoimintaa. Lisäksi Solvallassa toimii ravilukio yhteistyössä toisen lukion kanssa. Solvallan tapahtumista ja raveihin liittyvistä aiheista kertoo Solvalla podcast. (Solvalla Travbana 2020, viitattu 6.6.2020.)

2.2 Pilvenmäen ravirata

Pilvenmäki tunnetaan yhtenä Suomen monipuolisimmista raviradoista ja innovatiivisena toimipaikkana, mikä toi raviradalle vuonna 2018 Vuoden ravirata -maininnan. Raviradan omistaa ja sitä on hallinnoinut vuodesta 1975 Forssan Seudun Hippos ry. Yhdistyksen hallituksessa on yhdeksän jäsentä. Raviradalla työskentelee vakituisesti toiminnanjohtajan lisäksi ravintolapäällikkö ja tilojen siisteydestä vastaava henkilö. Ratamestarin palvelut on hankittu ostopalveluna. (Hirvonen, haastattelu 2.5.2020.) Pilvenmäki on historiansa aikana toiminut Kuninkuusravi-isäntänä kolmesti vuosina 1968, 1988 ja 2006. Seuraavan kerran raviradalla järjestetään Kuninkuusravit vuonna 2022. Pilvenmäen katsomorakennukset valmistuivat vuosina 1966 ja 1975. Rata on avattu vuonna 1940 ja remontoitu vuonna 1990. Aikansa legendaarisimpina ravikilpailuina Pilvenmäellä ravattiin 1960–1990-luvuilla sekä lämminverisille että suomenhevosille tarkoitetut Tuoppi-ajot. (Pilvenmäki 2020, viitattu 5.5.2020.)

Pilvenmäen hevosurheilun valmennuskeskus toimii 30 hehtaarin alueella, jossa sijaitsee lähes kolme kilometriä pitkä metsässä kulkeva hevosajoreitti sekä kilometrin mittainen hiittisuora. Alueelta löytyvät eläinlääkärin vastaanottotilat ja hevosten monipuolinen kuntokeskus. Raviradan yhteydessä toimii 21 tallia, joissa kussakin on 4–20 karsinaa. Tallit toimivat kaupungin vuokratonteilla ja yksityisomistuksessa. Raviradan yhteydessä olevan 20 hehtaarin kokoisen parkkipaikka-alueen omistaa Forssan kaupunki, mutta alueen hoitamisesta ja siihen liittyvistä kustannuksista vastaa Pilvenmäki. Raviradalta löytyvät 370-paikkainen ravintolakatsomo, kokoustila, kahvio, katsomohalli 500 henkilölle sekä erillinen 70 m² kokoinen lämmin sisätila, jossa on omat wc-tilat. (Hirvonen, haastattelu 2.5.2020.)

Pilvenmäki järjestää TOTO-raveja keskimäärin kahdesti kuukaudessa ja lisäksi harjoitusraveja satunnaisesti. Kauden päätapahtumia ovat Pilvenmäki Special, Pilvenmäki Maraton sekä Tammavaltikka. Ravikilpailujen palkintorahoihin saadaan palkintotukea noin 400 000 € vuodessa. (Hirvonen, haastattelu 2.5.2020.)

Pilvenmäen rahoitus koostuu valtion tuesta sekä radan omasta tuotosta. Ravikilpailun järjestämiseen saadaan kuukausittain maksettavaa toimintatukea 80 %:iin kuluista. Loput 20 % on raviradan omaa rahoitusta. Toimintatuen suuruus riippuu järjestettävien ravien koosta, esimerkiksi Kuninkuusravien järjestämiseen rata saa tukea 200 000 €. Pilvenmäen saama tukirahoitus on palkinto-

ja investointitukineen noin 1,2 M€ (ks. taulukko 2). Toimintatuella katetaan muun muassa palkkakuluja sekä muita ravikilpailuiden järjestämiseen liittyviä kuluja sekä alueiden hoidosta aiheutuvia kustannuksia. Toimintatukea ei voi käyttää esimerkiksi markkinointiin ja myyntiin. Omarahoitusosuus koostuu aluemaksuista, vuokrasta, ravintolatuotosta, pääsymaksuista ja sponsorituotoista. Lisäksi Pilvenmäki on saanut investointitukea vuosina 2018 ja 2019. (Hirvonen, haastattelu 2.5.2020.)

TAULUKKO 2. Hevosurheilun tukiraha Pilvenmäki vuosina 2018 ja 2019 (Maa- ja metsätalousministeriö 2020a viitattu 2.5.2020)

	Toimintatuki	Palkintotuki	Investointituki	Yhteensä
2018	602 420	414 672	200 000	1 217 092
2019	685 440	420 070	100 000	1 205 510

Pilvenmäen keskeiset sidosryhmät ovat Suomen Hippos ry, raviradat, hevosjalostusliitot, Hevosopisto Oy, ravivalmentajat, Suomen ravivalmentajat ry, ratsastuskoulut ja hevosmatkailutoimijat, Hämeen ammattikorkeakoulu sekä lähialueen tuottajat. Pilvenmäen toiminnasta tehtiin opinnäytetyössä swot-analyysi, joka osoittaa raviradan vahvuudet ja mahdollisuudet, mutta myös uhat ja haasteet (ks. taulukko 3).

TAULUKKO 3. SWOT-analyysi Pilvenmäen toiminnasta (Hirvonen & Saarela 2020)

<p>SISÄISET VAHVUUDET:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskeinen sijainti isojen kaupunkien keskellä • Hevoskaupunkiseutu, monia hevosalan toimijoita ympärillä • Sijainti kaupungin läheisyydessä • Innovatiivisuus • Yhteishenki • Markkinointitaidot, some-osaaminen • Nopea reagointi • Perinteinen / tunnettu toimija 	<p>ULKOISET MAHDOLLISUUDET:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alueen monipuolisuus, luonto, Elonkierto • Hevososaamisen keskittymä (Hippolis, Luke) • Ulkoinen paine • Hyvät verkostot, verkostojen kehittäminen • Vähäiset kilpailijat samalla alalla • Lähiruoka • Valmennuskeskus • "Seuraajien" hyödyntäminen • Oppilaitosyhteistyö (Hamk, Hevosopisto)
<p>SISÄISET HEIKKOUEDET:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investoinnit tuloksesta – ei kassassa varaa investoida (kiinteistöt, ulkotilat) • Toimitilojen vaikea muokkautuvuus • Ympäristön viihtyisyys • Maine • Seudun huono taloustilanne • Julkisen liikenteen puuttuminen 	<p>ULKOISET UHAT:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kilpailu • Rahoitus • Muuttotappiokaupunki • Lajin elinvoimaisuus

2.3 Aluekehittämisen näkymiä

Pilvenmäki sijaitsee Hämeen maakunnassa Forssan kaupungissa. Hämeen maakunta sijoittuu pääkaupunkiseudun ja muiden Etelä-Suomen kasvualueiden läheisyyteen yhdistäen suuret kasvukeskukset Helsingin ja Tampereen toisiinsa. Sijainti mahdollistaa hyvät yhteydet ja sitä kautta tavaroiden, palvelujen, tiedon ja vaikkapa uusiutuvan ja päästöttömän lähien energian saatavuuden. (Hämeen liitto 2017, viitattu 24.5.2020.) Forssasta Suomen suurimpiin kaupunkeihin on vain tunnin ajomatka ja yli puolet suomalaisista asuu 150 km säteellä (Forssan kaupunki 2020, viitattu 18.5.2020).

Forssan alueen tulevaisuuden haasteina ovat väkiluvun vähentyminen sekä väestön ikääntyminen. Alueen vetovoimaisuuden lisäämiseksi saavutettavuus, maankäyttö, asuminen ja liikenne vaativat jatkuvaa kehittämistä (Hämeen liitto 2017, viitattu 24.5.2020). Alueen potentiaalisia nousevia aloja ovat muun muassa digitaalinen osaaminen yhdistettynä matkailuun ja kulttuuriin. Erityisosaamisista hevostalous on yksi merkittävimmistä. (Hämeen liitto 2017, viitattu 24.5.2020). Kanta-Hämeen Forssan seutu mielletään ”hevoskaupunkiseuduksi”, jonka asukkaat ovat ”ravikansaa” (Saastamoinen 2019, 10). Verrattaessa ravien katsojamääriä suhteutettuna asukasmääriin (ks. taulukko 4) Kanta-Hämeen katsojamäärät ovat kahden- jopa kolminkertaiset verrattuna suuriin kasvukeskuksiin.

TAULUKKO 4. Katsojamäärät maakunnittain suhteutettuna asukasmäärään (Saastamoinen 2019, 11)

Maakunta	Katsojamäärä raveissa, % asukkaista	Ratoja kpl
Uusimaa	5,1	2
Varsinais-Suomi	7,0	1
Kanta-Häme	16,4	2
Pirkanmaa	9,5	1

Kanta-Hämeen tulevaisuuden tavoitteena on alueen aseman vahvistaminen yhtenäisenä työmarkkina-alueena sekä miljoonien ihmisten toiminta-alueena. Liikunnan ja kulttuurin merkitys ihmisten

hyvinvoinnin osatekijöinä ymmärretään ja uusilla palvelukonsepteilla ja liiketoimintamahdollisuuksilla vastataan kysynnän tarpeisiin. Alueen vetovoimatekijöinä toimivat erilaiset vapaa-aikaan liittyvät palvelut. (Hämeen liitto 2017, viitattu 24.5.2020.)

3 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN

Kehittämistyöhön haluttiin osallistaa seudun toimijoita sekä yhteistyökumppaneita, joten kehittämistyön toteutusmalliksi valittiin yhteiskehittämisen työpajat. Työpajojen lisäksi tutkimusta tehtiin kyselyllä sekä teemahaastattelulla. Kehittämistyö eteni vaiheittain työpajasta kyselyn kautta seuraavaan työpajaan. Lopuksi toteutettiin teemahaastattelu. Jokaisen vaiheen tulokset toimivat lähtökohtana seuraavaan vaiheeseen.

3.1 Lähtökohtana tutkimuksellinen kehittämistoiminta

Tyypillisesti kehittämistoiminta etenee kohti asetettua tavoitetta, jonka uskotaan parantavan organisaation toimintaa (Toikko & Rantanen 2009, 14–16). Kehittämistarpeet voivat olla sisäisiä tai ulkoisia toimintaympäristön muutoksia. Kehittämistoiminnassa kokemustieto ja tieteellinen tieto ovat yhdenvertaisia (Toikko & Rantanen 2009, 156). Tässä opinnäytetyössä tutkimuksellinen kehittämistoiminta yhdistyy konkreettiseen ja tutkimukselliseen kehittämiseen (Toikko & Rantanen 2009, 19).

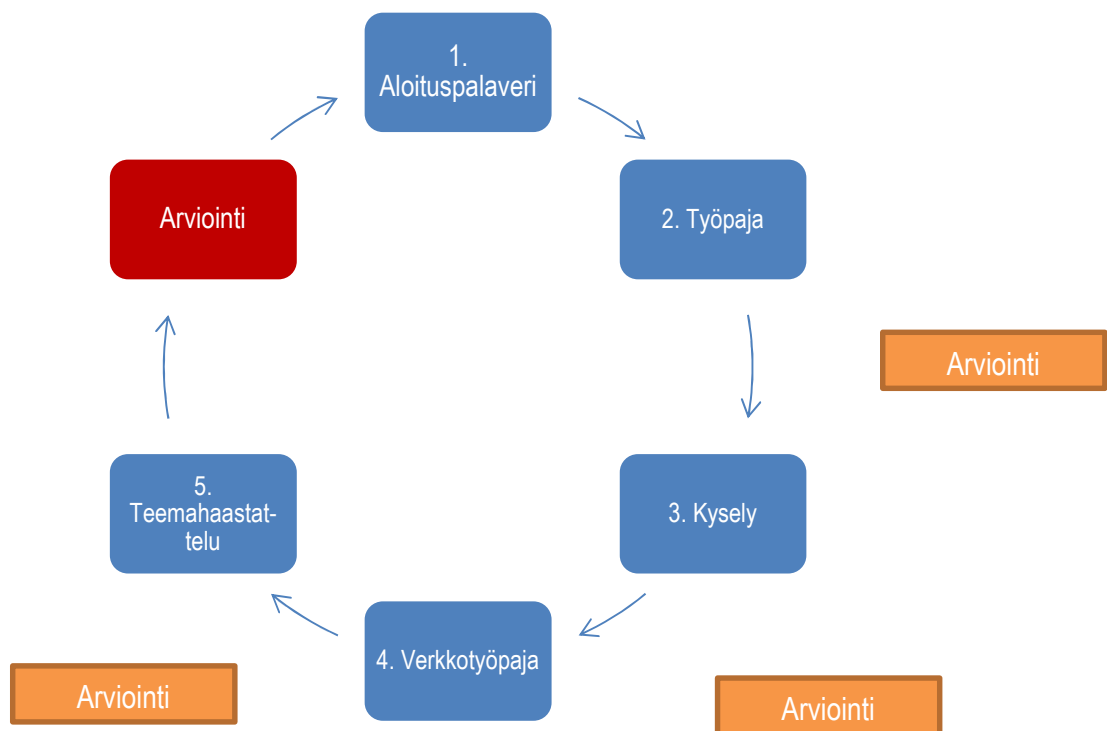
Konkreettista kehittämistä opinnäytetyössä edustaa palvelumuotoilun periaattein toteutetut työpajat. Palvelumuotoilu on ihmiskeskeistä, yhteistyöhön perustuvaa, toistuvaa ja kokonaisvaltaista. (Miettinen 2011, 22–23). Palvelumuotoilun työkaluina eri vaiheissa toimivat erilaiset työpajat ja yhteistyöverkostot, joissa ideoidaan uusia toimintamalleja yhdessä asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa (Sivistystoimen työkalupakki palvelumuotoiluun 2020, viitattu 17.7.2020). Tavoitteena on tarjota asiakkaalle ratkaisu, joka tuo arvoa monipuolisemmin kuin pelkkä tuote (Koivisto, Säynäkangas & Forsberg 2019, 22).

Opinnäytetyön tutkimukselliseen osuuteen sisältyvät kyselytutkimus ja teemahaastattelu, joista kerrotaan tarkemmin luvuissa 3.4 ja 3.6. Opinnäytetyön tavoitteena on ollut uuden tiedon tuottaminen käytännöstä (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 19). Kehittämistyöhön osallistuneiden hiljainen ja tilannesidonnainen tieto on pyritty tekemään näkyväksi ja dokumentoitu (Ojasalo ym. 2015, 27). Opinnäytetyön kehittämistoiminta on ollut prosessimaista koostuen eri vaiheista. Tutkimuksellinen ote on tuonut lisäarvoa kehittämistyölle ja siitä on saatu apua kehittämistyön toteuttamiseen. (Toikko & Rantanen. 2009, 10–11.) Tutkimuksessa on korostunut asiakaslähtöisyys ja yhteistyö eri

toimijoiden kanssa. (Toikko & Rantanen 2009, 52–53.) Toiminnan keskiössä on ollut yhteistoiminta, osallisuus ja jatkuva reflektointi (Salonen, Eloranta, Hautala & Kinos 2017, 53). Osallistamalla kehittämistyöhön eri kohderyhmiä heille on tarjottu mahdollisuus vaikuttaa. Tavoitteena on ollut mahdollisten muutosten läpiviennin helpottaminen (ks. Innanen 2018, viitattu 18.5.2020).

3.2 Kehittämistyön eteneminen

Pilvenmäen kehittämistyössä hyödynnettiin erilaisia menetelmiä. Näitä olivat yhteiskehittämisen työpajat, kysely ja teemahaastattelu. Eri menetelmien käytöllä kehittämistä tarkasteltiin eri näkökulmista ja saatiin varmuutta päätöksentekoon. Toteuttaminen eteni portaittain ensimmäisestä työpajasta kyselyn kautta verkkotyöpajaan. Viimeisenä toteutettiin teemahaastattelu (ks. kuvio 1). Jokaisen osuuden jälkeen analysoitiin kerätty aineisto. Saatujen tulosten perusteella edettiin seuraavaan vaiheeseen.

KUVIO 1. Kehittämistyön eteneminen Pilvenmäellä

Arviointia tehtiin käytännössä koko projektin ajan, vaikka se on kuviossa 1 kuvattu omiksi vaiheiksi. Arviointi oli kriittistä ja siinä puututtiin kehittämistyön mahdollisiin epäonnistuneisiin kohtiin (Salonen ym. 2017, 64). Kehittämistyön aikana tehty arviointi toimi palautteena osallistujille, kun taas lopullinen arviointi kertoo kehittämistyön onnistumisesta. Kehittämistyö käynnistyi helmikuussa 2020. Työ päättyi elokuussa 2020 (ks. tarkemmin taulukko 5).

TAULUKKO 5. Kehittämistyön aikataulu

25.2.2020	Aloituspalaveri
9.3.2020	Työpaja
26.3.2020	Arviointipalaveri
9.4.2020	Kyselypohjan muokkaaminen
13.–20.4.2020	Kysely
21.4.2020	Arviointipalaveri
23.4.2020	Verkkotyöpaja
14.5.2020	Arviointipalaveri
17.6.2020	Teemahaastattelu
21.7.2020	Arviointipalaveri
2.9.2020	Loppupalaveri

3.3 Yhteiskehittämisen työpaja

Pilvenmäellä ensimmäinen yhteiskehittämisen työpaja järjestettiin 9.3.2020. Kutsu tilaisuuteen lähetettiin lähialueiden toimijoille ja yhteistyökumppaneille. Lähtökohtana oli osallistaa toimijoita ja käyttäjiä kehittämistyöhön kartoittamalla heidän näkemyksiään toiminnasta. Osanottajia tilaisuudessa oli noin 50. Edustettuina olivat muun muassa Hamk, Forssan seudun Hippos ry, Suomen hevosomistajain keskusliitto, LounaPlussa, Ypäjä Golf, Hevosopisto Oy, Forssan kaupunki, MAK media, Forssan yrittäjät, Hämeen hevosjalostusliitto, Hippolis, Hevosurheilu ja Forssan lehti.

Tilaisuudessa osallistujien näkemyksiä raviradan toiminnan kehittämisestä kerättiin aivoriihimenettelmällä (Ojasalo ym. 2015, 44). Aivoriihen tarkoituksena oli saada aikaan mahdollisimman paljon ideoita. Tilaisuuden ajan osallistujat saivat kirjoittaa kehitysideoita post-it-lapuille tai padlet-alustalle. Padlet-alusta oli linkitettyä myös Pilvenmäen kotisivuille ja tarjosi näin mahdollisuuden kaikille halukkaille osallistua kehitysideoiden jättämiseen. Padlet-alusta oli jaettu neljään eri teemaan kaikki mahdoton, tapahtumat, ravikilpailut ja muut.

Tilaisuuteen oli kutsuttu alustajiksi eri tahojen edustajia, joiden puheenvuorot kuultiin tilaisuuden aluksi. Alustajina toimivat viestinnän ammattilainen Jan Erola, Loimaan Hurrikaanin hallituksen jäsen Jaakko Haltia, pelialan konsultti Jari Vähänen sekä Hevosurheilun valmennuskeskuksen johtaja Pirkko Herd.

3.4 Kysely

Yhteiskehittämisen työpajan jälkeen toteutettiin sähköinen kysely Google Forms-lomakkeella Pilvenmäen internet-sivujen ja Facebookin kautta (liite 1). Sen tavoitteena oli kartoittaa vastaajien kiinnostusta työpajassa esiin tulleisiin ehdotuksiin raviradan palveluihin ja toimintaan liittyen. Kysymykset laadittiin Pilvenmäen henkilökunnan ja Hämeen ammattikorkeakoulun tradenomiopiskelijoiden yhteistyöpalavereissa.

Ennen kysymysten laadintaa raviradan toiminnan kehittämistoiminnat jaettiin kuuteen eri teemaan. Teemojen jaottelun pohjana toimivat yhteiskehittämisen työpajan tuloksena saadut ideat. Kyselyjen teemat olivat: tapahtumat ja tilat, ravintolapalvelut, elämispalvelut, lapsille ja nuorille tarjottavat palvelut, valmennuskeskus sekä ravikilpailut. Jokaiseen teemaan liitettiin oma kysymysosio. Jokainen kysymysosio sisälsi kysymyksiä vastaajan taustatiedoista, kuten ikä, kotipaikka, mahdollinen hevosalan tuntemus sekä Pilvenmäen tuntemus. Teemakohtaisesti kysyttiin vaihtoehtoja erilaisten palveluiden kiinnostavuudesta sekä vastaajan mielipidettä palvelun arvojen, sisältöjen ja saatavuuden suhteen. Kysymyksiin vastattiin arvoasteikolla 1 – 5, joista 1 = vähemmän merkittävä/kiinnostava ja 5 = erittäin merkittävä/kiinnostava. Lisäksi kysely sisälsi yhden avoimen kysymyksen toiminnan kehittämiseen liittyen kullakin teemalla. Kysely oli avoinna 13. - 20.4.2020 ja se lähetettiin 70 henkilölle.

Sähköinen kysely valittiin aineistonkeruumenetelmäksi, sillä se parhaimmillaan tuottaa nopeasti ja tehokkaasti paljon tietoa (Ojasalo ym. 2015, 121). Sähköisen kyselyn etuina ovat muun muassa reaaliaikaisuus ja helppo toteuttaminen. Haasteena ovat vastaajien tavoitettavuus ja anonyymisyys, jos kysely toteutetaan ilman rajattua kohderyhmää (Ojasalo ym. 2015, 128–129).

3.5 Verkkotyöpaja

Kehittämistyötä jatkettiin kyselyn jälkeen yhteiskehittämisen työpajalla 23.4.2020. Työpaja järjestettiin tarkentamaan kyselyssä kannatusta saaneita kehittämistoimenpiteitä sekä kartoittamaan vielä uusia kehittämissuhteita. Vallitsevan tilanteen vuoksi työpaja siirrettiin toteutettavaksi verkossa. Verkkotyöpaja toteutettiin Zoom-sovelluksella. Työpajassa käytettiin padlet-sovellusta, johon sai kirjata ajatuksia liittyen samoihin teemoihin kuin kyselyssä. Kyselyn tulokset toimivat kehittämistyön pohjana. Kutsu työpajaan lähetettiin samoille toimijoille kuin edellisen työpajan kutsu. Verkkotyöpajaan osallistui 16 henkilöä.

3.6 Teemahaastattelu

Viimeisenä osiona kehittämistyössä toteutettiin teemahaastattelu. Tämä tarkoittaa, että haastattelun aiheet ovat kaikille samat, mutta kysymykset eivät ole tarkasti määriteltyjä. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 47.)

Haastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna 17.6.2020, ja siihen osallistui yhteensä viisi henkilöä. Haastattelussa haluttiin kerätä tietoa Pilvenmäen henkilökunnan ja hallituksen näkökulmasta kehittämistyöhön liittyen. Haastattelu painottui enemmän kehittämistyön haasteisiin kuin uusien kehittämissuhteiden keräämiseen. Haastatteluun osallistuivat Pilvenmäen toiminnanjohtaja, ravintolapäällikkö, ravintolatyöntekijä, Forssan Seudun Hippoksen hallituksen puheenjohtaja ja hallituksen jäsen, joka toimii myös ratatallin valmentajana. Haastattelun runko pohjautui SWOT-analyysiin, jonka kautta haastattelu eteni vahvuuksista ja heikkouksista mahdollisuuksiin ja uhkiin. Haastattelun aluksi esiteltiin kehittämistyön eteneminen ja tähänastiset tulokset. Lopuksi keskusteltiin osallistujien oman arvomaailman kulmakivistä Pilvenmäen toiminnan kehittämiseksi. Haastattelu nauhoitettiin.

4 YHTEISKEHITTÄMISEN TULOKSET

Tässä luvussa tarkastellaan aineistonkeräysmenetelmien tuloksia. Jokaisessa luvussa keskitytään yhden menetelmän tuloksien tarkasteluun alkaen yhteiskehittämisen työpajasta jatkaen kyselyn kautta verkkotyöpajaan. Viimeisenä käsitellään teemahaastattelun kautta saatuja tuloksia.

4.1 Yhteiskehittämisen työpaja

Ensimmäisen yhteiskehittämisen työpajan jälkeen työpajassa padlettiin kootut ehdotukset vietiin excel-taulukkoon ja jaoteltiin seuraavien pääteemojen mukaan ravikilpailut, lapset, ravintola, tilat, tapahtumat sekä valmennuskeskus.

Ravikilpailutoimintaa tarkasteltaessa erilaisten teemojen ympärille rakennetut ravit herättivät eniten kiinnostusta. Hevosten, ohjastajien ja hevosten omistajien tuomista keskiöön pidettiin tärkeänä. Pilvenmäen oman kummihevosen kautta asiakkaat saivat kokemuksen omasta hevosesta sekä tuotaisiin esiin hevosten hyvinvointiin liittyviä tekijöitä. Uusien asiakkaiden houkuttelemiseen raveihin ehdotettiin tutustumispakettia, joka sisältäisi infopakettin pelaamiseen, raviurheiluun sekä hevoseen. Tutustumispakettia voisi myydä ensisijaisesti ryhmille. Ravikilpailujen yhteisöllisyyttä lisäämään ehdotettiin raviklubitoimintaa.

Pilvenmäki alueena on laaja niin ulkoalueeltaan kuin sisätiloiltaan. Lapsille kohdennettuna palveluna Pilvenmäellä voisi toimia leikkipuisto. Myös toimiminen hevosiin liittyvien lastentapahtumien areenana nähtiin mahdollisuutena tarjota Forssan alueelle lapsille kohdistuvia palveluita. Alue miellettiin myös isojen tapahtumien, kuten messujen, urheilu- ja keikkatapahtumien, areenaksi. Tilojen käyttöön liittyviä ehdotuksia tuli niin koulutus-, kokous-, näyttely- kuin toimistotilojen käyttöön. Tilojen käyttöön liittyvissä toiminnoissa tärkeinä yhteistyökumppaneina nähtiin Forssan kaupunki sekä paikalliset urheiluseurat.

Pilvenmäen järjestämänä toimintana ehdotettiin muun muassa työhyvinvointitoimintaan liittyviä palvelupaketteja. Digitaalisuus tuli esille netin käyttöön opastavan kurssin järjestämisen kautta. Ravintolatoiminnan kehittämisessä ravintolatoiminnan laajentaminen ravien ja tapahtumien ulkopuo-

lelle, kuten lounasravintolaksi tai kahvilaksi, nähtiin mahdollisuutena. Raviradan yhteyteen sijoituvalla valmennuskeskuksella nähtiin myös olevan toimintapotentiaalia ensisijaisesti tallien lukumäärän kasvattamisen kautta.

Työpajan tulosten arviointia varten koottiin työryhmä, joka koostui Pilvenmäen henkilökunnasta ja hallituksen jäsenestä sekä kahdesta hevostradenomiopiskelijasta. Kehittämistoiminnan työstämistä jatkettiin toiminnan kiinnostavuuteen liittyvällä kyselyllä. Tässä vaiheessa saadut ideat luokiteltiin isommiksi kokonaisuuksiksi kuuteen eri kategoriaan, jotka olivat ravikilpailutoiminta, tapahtumatoiminta, lapsille ja nuorille suunnattu toiminta, tilojen käyttö, ravintolatoiminta sekä valmennuskeskus.

4.2 Kyselyn tulokset

Kysely toteutettiin osa-alueittain. Jokainen osa-alue sisälsi samat kysymykset taustatiedoista sekä 2 – 4 kysymystä aiheeseen liittyen. Taustatietoina kysyttiin vastaajan ikä, sukupuoli, asuinpaikka maakunnittain, vastaajan hevosalan tausta sekä oliko Pilvenmäki vastaajalle ennakkoon tuttu. Linkki kyselyihin löytyi Pilvenmäen kotisivuilta sekä Facebookista.

Vastauksia saatiin yhteensä 54 kappaletta. Vastausten analysointi tehtiin laskemalla yhteen arvosanojen 4 ja 5 vastaajien määrä. Saatua lukua verrattiin vastaajien kokonaismäärään. Eniten arvosanoja 4 ja 5 saaneet vastauskohdat arvoettiin sijalle 1 jne. Teemoista eniten vastaajia kiinnosti ravikilpailutoimintaan liittyvä kysely (ks. taulukko 6). Seuraavaksi vastaajia kiinnostivat elämyspalvelut. Tapahtumiin, tiloihin ja valmennuskeskukseen liittyvät kyselyt saivat noin puolet vähemmän vastaajia kuin ravikilpailuihin liittyvä kysely.

TAULUKKO 6. Kyselyyn vastanneiden määrä

Teema	Vastaajia kpl
Ravikilpailut	54
Elämyspalvelut	45
Lapsi- ja nuorisotoiminta	31
Ravintolapalvelut	29
Tapahtumat, tilat	26
Valmennuskeskus	25

Suurin osa vastaajista sijoittui ikäluokkaan 30–39-vuotiaat. Seuraavaksi eniten vastaajia oli 40–49-vuotiaissa. Ravikilpailut ja ravintolapalvelut keräsivät eniten vastaajia ikäluokasta 40–49-vuotiaat, kun taas elämispalvelut -osioon eniten vastaajia oli ikäryhmästä 50–59-vuotiaat. Lapsi- ja nuorisotoiminta -kyselyyn vastaajista lähes puolet sijoittui ikäryhmään 30–39-vuotiaat. Tapahtumat ja tilat sai vastaajia saman verran sekä ikäryhmästä 30–39-vuotiaat että 50–59-vuotiaat. Valmennuskeskus kiinnosti 30–39-vuotiaita. Vastaajia kaikista ikäryhmistä saivat elämispalvelut sekä ravikilpailut. Lapsi- ja nuorisotoiminta, ravintolapalvelut, tapahtumat ja tilat sekä valmennuskeskus eivät saaneet vastaajia yli 70-vuotiaiden ikäryhmästä.

Suurin osa vastaajista, noin 75 %, oli naisia kaikissa teemoissa. Ainoastaan valmennuskeskus kiinnosti suhteessa tasaisesti eri sukupuolia, missä vastaajista hieman yli 30 % oli miehiä. Kaikissa osioissa oli kuitenkin vastaajien joukossa sekä naisia että miehiä.

Alueellisesti eniten vastaajia oli Kanta-Hämeestä eli 74 %. Seuraavaksi eniten vastaajia oli Pirkanmaalta hieman alle 10 % ja Varsinais-Suomen alueelta noin 6 %. Keski-Suomesta, Kymenlaaksoista, Päijät-Hämeestä, Satakunnasta ja Uudeltamaalta oli yksittäisiä vastaajia. Ravikilpailut -osio sai vastaajia useimmista maakunnista.

Yli puolet vastaajista oli aktiivisia hevosalan toimijoita. Ravikilpailuihin sekä valmennuskeskukseen liittyviin kysymyksiin vastanneista yli 85 % oli aktiivisia hevosalan toimijoita. Muihin osioihin vastanneista aktiivisia hevosalan toimijoita oli noin 60 % ja hevosalan harrastajia 30–40 % riippuen kysymysosioista. Vastaajista keskimäärin 94 % toimivat hevosalalla tai olivat hevosalan harrastajia. Elämispalvelut sekä tapahtumat ja tilat kiinnostivat myös ihmisiä, joille hevosala ei ollut ennestään tuttu. Pilvenmäki oli tunnettu kaikkien vastaajien keskuudessa. Lähes kaikki vastaajat olivat osallistuneet Pilvenmäellä järjestettyyn tapahtumaan.

4.2.1 Elämispalvelut

Eniten kiinnostusta herättäneet palvelut olivat tutustuminen hevostalleihin, lähtöautokyyti, työhyvinvointi- ja virkistyspäivät sekä tandem -ajo hevoskärryillä. Vaikka tarjolla oli monia uusia elämiskokemuksia, jo olemassa olevat palvelut herättivät eniten mielenkiintoa. Työhyvinvointi- ja virkistyspäivät olivat ainoat uudet palvelut neljässä eniten kiinnostusta herättäneessä palvelussa.

Palvelun käyttöön vaikutti eniten tarvittavien varusteiden sisältyminen palveluun. Seuraavat neljä tekijää saivat tasaisesti kannatusta. Näitä olivat turvallisuus, hevonen osana elämyspalvelua, ravintolapalvelut sekä henkilö- ja ryhmäkohtaiset opastuspalvelut. Digitaalisuutta ei tässä palvelussa koettu merkittäväksi. Samoin etäosallistumismahdollisuutta ei koettu tärkeänä tekijänä palvelun käytettävyydessä.

4.3 Lapsille ja nuorille tarjottavat palvelut

Lasten ja nuorten palveluihin suuntautuneessa kyselyssä tiedusteltiin alueen palveluiden riittävyyden nykytasoa. Vastaajista lähes kaikki olivat sitä mieltä, että Forssan seudulla palveluja lapsille ja nuorille ei ollut riittävästi. Ulko- ja sisäleikkipuisto herättivät eniten kiinnostusta lasten ja nuorten toimintaan liittyvässä kyselyssä. Seuraavina tulivat hevosiin liittyvät palvelut, kuten hiihtoratsastus, hevosajelu ja ponikerho tasaisella pistemäärällä. Hevospäiväkoti ei saanut merkittävää kannatusta.

Palvelun käyttöön vaikuttivat eniten etäisyys, se, että palvelun käyttöön ei tarvitse olla omaa hevosta sekä koulutetut ohjaajat. Kaikki kolme tekijää arvoettiin lähes tasapistein. Heti kärjen tuntu-
massa palvelun käyttöön vaikuttavana tekijänä tuli esiin tarvittavien varusteiden sisältyminen palveluun. Palvelun käyttöön vaikuttavana tekijänä kysyttiin myös vaikuttaisiko palvelun käyttöön, jos toiminta olisi osana kaupungin varhaiskasvatuksen palveluita, mutta tämä ei ollut vastaajien mielestä merkittävää.

Avoimeen kysymykseen, jossa kysyttiin lapsille ja nuorille tarjottavista palvelusta saatiin useita kommentteja, jotka liittyivät erityisesti hevosten kanssa tehtävään toimintaan sekä sisätiloissa toimivaan leikkipuistoon, joka mahdollistaisi ympärivuotisen käytön. Kommenteissa kiinnitettiin myös huomiota toiminnan maksullisuuteen.

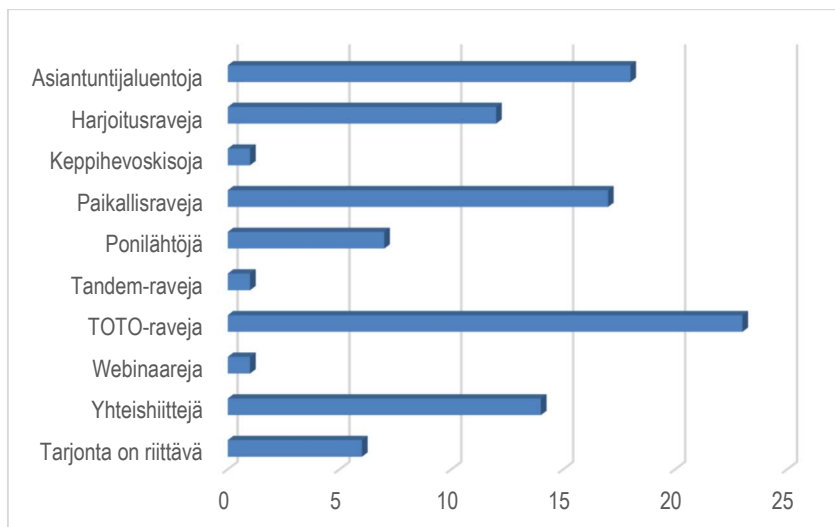
Leikkipuistotoimintaa kaivattiin seudulle, koska vastaavaa palvelua seudulla ei ole. Saavutettavuudella oli merkitystä ja palvelua kaivattiin nimenomaan lähelle. Alueen koko myös mahdollistaisi palvelutoiminnan. Hevosen merkitys palvelussa oli kaksijakoinen. Toisaalta hevosen merkitystä palveluun liittyvänä ei koettu tarpeellisenä. Toisaalta hevonen nähtiin toiminnassa mukana, mutta po-

sitiivisena nähdään palvelu, jossa ei kuitenkaan tarvita omaa hevosta. Toiminnoista eniten kannatusta saanut leikkipuistotoiminta ei ole perinteistä ohjattua toimintaa kuten erilaiset kerhot. Koulutettuja ohjaajia kuitenkin arvostettiin toiminnassa.

4.3.1 Ravikilpailut

Kyselyn ravikilpailuun liittyvässä osiossa kysyttiin mielipidettä ravikilpailujen sekä muiden toimintojen riittävydestä (ks. taulukko 7). Ravikilpailuja voisi kyselyn mukaan olla useamminkin Pilvenmäellä. Myös paikallisraveja ja yhteishiittejä toivottiin olevan enemmän. Asiantuntijaluennot herättivät myös kiinnostusta ja niitä toivottiin lisää.

TAULUKKO 7. Toiminnan kiinnostavuus

Ravien vetovoimaisuutta lisäävistä tekijöistä tärkeimpänä nähtiin valtakunnallisesti merkittävät ravit eli ravit, joissa juoksivat nimekkäät hevoset isoista palkintorahoista. Yhtenä tekijänä vetovoimaisuutta lisäsivät tutut hevoset. Hevosten tunnettavuuden lisääminen esittelyjen ja tarinoiden kautta nähtiin myös kyselyssä tärkeänä. Ravit miellettiin myös sosiaalisiksi tapahtumaksi viettää aikaa ystävien kanssa. Ravintolapalvelut, teemaravit ja hevoselämykset nähtiin seuraavaksi eniten lisäävän ravien vetovoimaisuutta. Raviklubitoimintaa ei mielletty vetovoimaisuutta lisääväksi tekijäksi.

Hevosten hyvinvointi ja sen merkitys nähtiin tärkeimpänä palvelun käyttämiseen liittyvänä tekijänä. Seuraavaksi eniten palvelun käyttöön vaikuttavana tekijänä nähtiin tasapistein ravintolapalvelut ja

niiden riittävyys alueella sekä etäisyys. Raviradan käyttöön ravikilpailuihin osallistuvan näkökulmasta merkittäväksi koettiin hevosten hoitotilat sekä kotirata. Autokatsomo ei vaikuttanut vastaajien keskuudessa palvelun käyttöön.

4.3.2 Ravintolapalvelut

Yksilöllisten palvelujen haluttavuus nousi kyselyssä ravintopalveluista tärkeimmäksi. Hävikkiruuan ulosmyynti tuli seuraavalle sijalle palvelun kiinnostavuudessa. Iltatapahtumat ja erilaiset teemalounaat, kuten Äitienpäivälounas, herättivät kolmanneksi eniten kiinnostusta. Pitopalvelu ja lounasravintolatoiminta eivät herättäneet kiinnostusta.

Ravintolapalveluiden käyttöön vaikuttavia tekijöitä ovat kotimaisuus, monipuolisuus, terveellisyys, ruokahävikin vähentäminen sekä hinta. Asiainn helppouteen voitiin katsoa vaikuttavan ravintolapalveluiden saavutettavuus sekä tuotevalikoima. Erikoisruokavalioiden vaikutus palvelun käyttöön oli pieni, mutta toisaalta kommentoissa otettiin kantaa erikois- ja kasvisruokavaihtoehtojen tarpeellisuuteen. Lähiruuan tärkeys tuli esiin myös kommentoissa.

4.3.3 Tapahtumat, tilat

Kyselyssä suosituimmiksi nousivat suuren areenan vaativat tapahtumat, kuten festarit, messut ja liikuntatapahtumat. Lähes yhtä paljon Pilvenmäki nähtiin seminaarien ja kokouksien tapahtumatilana. Etäyöpisteinä sekä kerho- ja harrastustoiminnan tilana ravirataa ei pidetty kiinnostavana.

Kyselyn perusteella tekniikka, kuten valaistus, näyttötekniikka ja äänentoisto, vaikuttivat eniten palvelun käyttöön. Ravintolapalvelut nähtiin seuraavana vaikuttavana tekijänä. Pysäköintitilat koettiin myös merkittävänä. Etäisyyttä julkiseen liikenteeseen, kuten linja-autoasemaan, ei pidetty käyttöön vaikuttavana tekijänä.

4.3.4 Valmennuskeskus

Kyselyssä kartoitettiin myös osallistujien kiinnostusta valmennuskeskustoimintaan sekä vastaajien tarvetta käyttää hevosurheilualueita. Vastaajien mukaan valmennuskeskustoiminta herätti kiinnostusta noin 75 %:ssa vastaajista. Hevosurheilualueiden käyttäjiä oli yli puolet vastaajista.

Valmennuskeskuksen toimintaan positiivisesti vaikuttivat tilojen toimivuus, laadukkaat hevosurheilalueet sekä riittävät ajomaastot. Viestinnän merkitys nousi tasapisteille ympäristöön liittyvien tekijöiden kanssa. Tässä kyselyssä tarjonnan määrä, kuten myytävät ja vuokrattavat tallit sekä tonttien saatavuus ei vaikuttanut valmennuskeskuksen kiinnostavuuteen ja käyttöön.

4.4 Yhteistoiminnallinen verkkotyöpaja

Verkkotyöpajassa tuli esiin jo kyselyssä tulleiden huomioiden perusteella ravintolatoiminnan iso merkitys läpileikkaavana kaikissa tapahtumissa. Etenkin ravintolatoiminnan merkitys korostui ravikilpailutoiminnassa sekä elämyspalveluissa. Verkkotyöpajassa esille nousi erilaisten tapahtumien järjestäminen niin sanotusti ruoka edellä. Ei järjestetä tapahtumaa, jossa on tarjolla hyvää ruokaa, vaan tapahtuma, jossa ruoka näyttelee pääosaa ja ympärille on rakennettu erilaista toimintaa. Tapahtuman ja toiminnan tulisi kuitenkin olla hevosiin orientoitunutta. Toisena huomiona ravintolapalveluista nousi ajatus erilaisten teemojen, kuten rapujuhlat, äitienpäivälounas ja bliniviikot, toteuttamisesta ravintolatoiminnassa. Ravikilpailujen aikana ravintolatoimintaa kehittävänä ajatuksena oli ohjastajien esittelyt omien menujen kautta.

Kyselyssä ravikilpailun yhtenä vetovoimatekijänä nähtiin tutut hevoset. Verkkotyöpajassa hevosten esittelyt nousivat jälleen tärkeäksi tekijäksi kehittämistyössä. Hevosten tuominen esille yleisön kesellä olevaan aitaukseen nähtiin yhtenä vaihtoehtona tuoda hevonen keskiöön ja tutuksi.

Ravikilpailujen käyttäjäkokemuksen parantamiseen esille nousivat mahdollisuus henkilökohtaiseen opastukseen sekä digitaalisuuteen liittyen oma sovellus tai digitaalinen seinä tietoa tarvitseville. Opas voisi kierrättää tallialueilla, kertoa lajin taustoista, viedä tutustumaan valmentajiin sekä opettaa pelaamisen salat. Sovelluksesta tai seinältä löytyisi muun muassa peliopastus, lähtölistat, esittelyt ravintolapalveluista ja muuta tietoa raveista ja raviradasta. Digitaalinen seinä voisi toimia myös yhtenä vaihtoehtona hevosten, ohjastajien, valmentajien ja hoitajien esittelyssä ja tunnetuksi tekemisessä.

Valmennuskeskukseen liittyen ravikoulutoiminta osana Pilvenmäellä toimivan valmentajan palvelua katsottiin yhdeksi mahdollisuudeksi kehittää raviradan toimintaa. Ravikoulu toisi mahdollisuuden oppia hevosen hoitamista, ajamista ja valmentamista, vaikka vuokraamalla hevonen omaan käyttöön. Ravikoulu mahdollistaisi myös kerhotoiminnan järjestämisen.

Team Pilvenmäki -klubitoiminnan käynnistäminen oli ehdotus toiminnan kehittämiseen etenkin yhteisöllisyyden näkökulmasta. Yhdistys, joka järjestäisi toimintaa niin lapsille kuin ikääntyneille sekä hyväntekeväisyystapahtumia, toisi raviradan yhteiskunnallisesti merkittäväksi toimijaksi. Ravistudion toiminnan jatkaminen ja kehittäminen nähtiin tärkeänä toimintana muun muassa ajankohtaisten asioiden foorumina sekä hevosten, ohjastajien ja valmentajien esittelyareenana.

Kuten kyselyssä jo nousi esiin, ravirata mielletään koon puolesta isompientkin tapahtumien areenaksi niin ulko- kuin sisätiloiltaan. Verkkotyöpajassa ehdotettiin alueelle niin rakentamisen messuja alan yrittäjien seutukunnallisen isohkon määrän näkökulmasta kuin poliittisia tapahtumia, kuten seminaareja, Forssan historian innoittamana. Isojen tapahtumien järjestäminen vaatii yhteistyökumppania tai -kumppaneita. Liikuntatapahtumiin haluttiin kumppaneiksi alueen urheiluseuroja. Tapahtuman rakentamisessa alueen nähtiin toimivan tasaisuuden ja kuuluvuuden kannalta hyvin. Forssan keskeinen sijainti Turku – Helsinki – Hämeenlinna -akselilla mahdollistaisi hyvin saavutettavuuden.

Lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa ja uusia harrastuksia kaivattiin seudulle. Kannatusta saivat edelleen erilaiset seikkailu- ja leikkipuistot oheistoimintoineen. Toiveena oli pysyvän tapahtumaareenan rakentaminen lapsille. Hevoskerhot ja iltapäiväkerhotoiminta monipuolistaisivat seudun nykyistä tarjontaa. Ruotsin mallin mukainen iltapäiväkerhotoiminta kouluikäisille nähtiin kehittämisen arvoisena toimintona. Myös yhteistyö Jokioisten Elonkierron kanssa nähtiin mahdollisuutena.

Verkkotyöpajassa aivan uutena nousi hevosmatkailun mahdollisuus. Suomeen matkailijoita houkuttelee puhdas luonto, ilma ja vesi sekä väljyys. Ravimatkailun tunnettavuutta ja matkailutoimintaa tulisi kehittää. Suomen oman hevosrodun esiintuominen toiminnassa nähtiin matkailuvalttina.

Raviradan oma vuosikello vuosittain toistuvista tapahtumista oli yksi ehdotus ravikilpailutoiminnan kehittämisessä. Kehittämistyön tärkeimpänä tekijänä nähtiin nopea reagointi palautteisiin sekä toiminnan jatkuva kehittäminen asiakaslähtöisesti. Jo olemassa olevia isoja ja vetovoimaisia ravitapahtumia tulisi kehittää vieläkin isommiksi. Yhteistyö muiden raviratojen kanssa nähtiin tärkeäksi.

4.5 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna, johon osallistuivat toiminnanjohtaja Elina Hirvonen, Forssan Seudun Hippoksen hallituksen puheenjohtaja Isto Mäki-Tulokas, Forssan Seudun Hippoksen hallituksen jäsen ja ravivalmentaja Juha Pekka Viikman, Pilvenmäen työntekijät Minna Salo ja Emma Willman sekä ravintolapäällikkö Johanna Hirvonen. Haastattelu toteutettiin keskustelunomaisesti. Haastattelijat ei esittänyt tarkkoja kysymyksiä, vaan haastattelu eteni teemoittain vahvuuksien ja heikkouksien kautta mahdollisuuksiin ja ughiin. Viimeisenä kohtana pohdittiin, mitkä arvot ovat tärkeitä Pilvenmäen toiminnalle.

Ravintolatoiminnan vahvuuksia arvioitaessa lähiruuan ja sopimusten lähialueen tuottajien kanssa nähtiin tuovan positiivista erottuvuutta. Jo kyselyssä lähiruoka nähtiin tärkeänä tekijänä valinnoille. Tekemällä sopimuksia paikallisten yritysten kanssa luotaisiin seudulle työpaikkoja sekä tuotaisiin esille paikallisia tuotteita ja sitä kautta saataisiin molemmin puolista hyötyä sekä arvostusta. Ravintolatoiminnan palveluja kehitettiin koronan aikana asiakkaalle toimitettaviin lounasruokiin, jolloin yhteistyökumppaneiksi saatiin seudulla toimiva pakkausalan yritys sekä autoliike. Ravintolatoiminnan uhkana nähtiin seudulla jo olemassa oleva monipuolinen ravintolatoiminta. Mahdollisuutena nähtiin ravintolatoiminnan erottuvuuden lisääminen uudenlaisen tuotteen tai yksilöllisten palveluiden kautta.

Raviradan toimintaan vaikuttavista ulkopuolelta tulevista uhista nostettiin esiin nimenomaan ydintekemiseen eli ravikilpailutoiminnan järjestämiseen vaikuttavat tekijät. Ravikilpailupäivien jakaantuminen raviratojen kesken ja sitä kautta toimintatuen määrä on säilynyt stabiilina vuodesta toiseen. Yksittäinen rata voi esittää keskusjärjestölle lisää ravipäiviä, mutta käytännössä mennään samoilla luvuilla vuodesta toiseen. Pilvenmäelle on anottu lisää muun muassa ravipäiviä lauantaille, mutta niitä ei ole saatu. Raviradan asema nähtiin myös alueellisesti tärkeänä, koska pienemmillä paikkakunnilla on vähemmän tarjontaa vapaa-ajan viettoon kuin isojen kaupunkien yhteydessä toimivilla radoilla. Tässä kuitenkin tuli esiin ristiriita keskusjärjestön ajatuksen kanssa, joka näkee isomman potentiaalin nimenomaan isojen kaupunkien yhteydessä olevilla raviradoilla. Myös asiakkailta on tullut selkeä toive lisätä ravipäivien ja isompien ravien määrää.

Ravikilpailutoiminnan kehittämiseen ei ole myöskään saatavissa lisärahoitusta. Paradoksaalista kyllä, ravikilpailupäiviä voidaan myöntää lisää, kuten Pilvenmäki sai tänä vuonna ensimmäistä ker-

taa mahdollisuuden järjestää kaksipäiväiset Tammavaltikkaravit, mutta järjestelykuluihin ja palkintorahaan ei ole saatavissa tukea ainakaan ensimmäisenä vuonna. Tavallaan jotain saa lisää, mutta mahdollisuudet lisän hyödyntämiseen ovat rajalliset.

Ratojen eriarvoisuus voi johtua myös paikallisesta sponsorista. Joillakin radoilla on saatavilla suurikin summa tukea paikallisen sponsorin kautta. Pilvenmäellä ei tätä mahdollisuutta tällä hetkellä ole. Yksittäisen sponsorin hankkiminen raviradalle koettiin hankalana. Verrattuna joukkuelajeihin ravikilpailutoimintaa ei nähdä niin vetovoimaisena tai kiinnostusta herättävänä, koska se ei ole niin sanotusti paikallinen, kuten kaupungin oma jalkapallo- tai jääkiekkjoukkue. Yhtenä ratkaisuna tähän nähtiin paikallisen raviradan tuominen esiin kotiratana. Yksilön kannalta katsottuna joillakin ohjastajilla ja valmentajilla on sponsoreita. Kysymys miten saada sponsori kiinnostumaan raviradan toiminnasta ja vastaavasti mitä arvoa ravirata tuo sponsorille aiheutti pohdintaa. Ravikilpailutoiminnan haluttiin tuovan muutakin arvoa asiakkaille kuin mahdollisen pelivoiton, kuten hyvää oloa suosikkihevosen voitosta.

Raviradan ympäristö nähtiin sekä mahdollisuutena että heikkoutena. Jos alueelle kaavoitettaisiin tontteja, avattaisiin uusille toimijoille mahdollisuus tuoda alueelle valmennustoimintaa. Jo yhden ison toimijan saaminen nähtiin tuovan positiivisen radikaalin muutoksen alueen toimintaan. Yhteistyö kaupungin kanssa nähtiin hyvänä, mutta ristiriitaisena. Kaupunki kyllä tukee alueen toimintaa, mutta ei ole valmis rahoittamaan sitä. Paikalliset yrittäjät näkevät myös alueen mahdollisuudet isojen tapahtumien järjestämiseen soveltuvana alueena. Alueen infran muuttamiseen toimintaan soveltuvaksi ja kustannusten jakamiseen nähtiin ainoana mahdollisuutena yhteistyö useamman paikallisen toimijan kanssa.

Yhteistyötä hevosalan toimijoiden kesken peräänkuulutettiin myös. Nähtiin jopa, että yhteistyön parantaminen on ainoa tie lajin säilymiseen elinkelpoisena ja urheilukartalla. Yksi tärkeimmistä lajin kehittymistä estävistä tekijöistä on oman edun ajattelu ja asioiden käsittely liikaa tunnepohjalta. Tunteet näyttävät isoa osaa, kuten eräs haastateltava kertoi:

“Ja sit ajatellaan vielä tunteella sitä omaa etua niin silloin se on niinku aika iso ongelma. Mä oon yhen aika ison poliitikon kans jutellu tai tunnetun. Hän sanoi, että poliitikot voi riidellä keskenään jossain jutussa sen jälkeen he voi mennä yhdessä kahville ja ei mitään. Mutta täällähän se riitely jatkuis siellä kahvipöydässä vielä, kun kaikki ajattelee sitä sillä vaan ja ainoastaan omilla tunteilla.”

Ravikoulutoimintaa pohdittiin yhtenä raviradan yhteyteen liittyvänä toimintona. Haasteena koettiin alueen väkiluku ja sen kautta asiakasmäärän riittävyys. Vertailukohteena oli pääkaupunkiseudulla toimiva Vermon ravikoulu, joka logistisesti sijaitsee tiheämmin asutulla seudulla. Vermon ravikoululla on asiakkaita, mutta ei kuitenkaan käännyttäväksi asti. Lisäksi toimintaa ei nähdä kannattava yksin ravikouluun profiloituneena, vaan ravikoulun tulisi toimia esimerkiksi valmennustallin yhteydessä. Valmennuskeskuksen toiminnan kannalta alueelle kaivattiin alaa tukevia toimintoja, kuten eläinlääkärin palveluja sekä varustemyymälä.

Markkinoinnissa nähtiin haastetta niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti. Ravikilpailutoiminnan markkinointi on tällä hetkellä keskittynyt pelaamisen markkinointiin, kun taas haastateltavien mukaan markkinoinnissa pitäisi keskittyä nimenomaan houkuttelemaan ihmisiä osallistumaan tapahtumaan houkuttimena esimerkiksi hevonen. Erään haastateltavan kommentti otti kantaa markkinoinnin kohderyhmään:

“Kyllä mä oon sitä mieltä, että kun ihmiset saa ensin tänne ja kiinnostuun tästä itse tapahtumasta niin kyllä ne sen jälkeen sitte oppii pelaamaanki. Kun jotku tavalliset ihmiset tänne saadaan se on aivan sama mitä ne lähdöt on ja minkä näkösi. Niitä kiinnostais se hevonen tai joku muu.”

Markkinointikanavia mietittiin. Tällä hetkellä markkinointi tehdään lähes yksinomaan Facebookin ja verkkosivujen kautta. Miten tavoitetaan potentiaaliset asiakkaat, jotka eivät käytä sosiaalista mediaa?

Vahva halu kehittää toimintaa oli yhteinen kaikille haastateltaville. Esille tuli mahdollisuutena erilaiset elämyspalvelut, yhteistyö paikallisten oppilaitosten kanssa, hevosavusteinen toiminta sekä erilaiset palvelut ikäihmisille, kuten yksi haastateltavista kommentoi:

“niinku nää harjotusravit niin mehän voitais saada nää kaikki kylän vanhukset joku tämmönen. Ne tulis ensin sitä ihmetteleen tohon ja söisivät sitte päälle. Koska eihän tarvi muuta olla. Ei se tarvi olla ravit vaan semmosena päivänä justinsa.”

Nykyinen toiminta, jossa rahoituskanavia on vain yksi, on erittäin haavoittuvainen, kuten korona-aikaan liittyvä toiminnan alasajo osoitti. Säästäminen nolasta on erittäin hankalaa, kuten eräs haastateltavista kommentoi.

Lopuksi pohdittiin arvoja, joista avoimuus, hyvä yhteishenki, paikallisuus, itse tekeminen, seudulliset verkostot ja yhteistyö nousivat esiin. Toiminnan lähtökohtana todettiin kuitenkin yksimielisesti olevan hevosten hyvinvointi ja sen nostaminen kaikessa tekemisessä.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Saastamoisen mukaan hevosalan yhteiskunnallinen vaikuttavuus on laaja ulottuen ihmisten hyvinvoinnista ja terveydestä maisemaan ja luonnon monimuotoisuuteen (Saastamoinen 2018, viitattu 3.8.2020). Hevosharrastus on laaja-alaista raviurheilun seuraamisesta hevosen omistamiseen katkaen kaikki ikäluokat (Laitinen & Mäkituuri 2014, 73). Hevosala työllistää vuonna 2018 tehdyn tutkimuksen mukaan maanlaajuisesti 14 000–15 000 henkilöä, mikä tarkoittaa 7 000 henkilötyövuotta. Hevosalalla toimijoita ja yrittäjiä oli noin 3 000. (Saastamoinen 2018, viitattu 3.8.2020.)

Yksittäisen raviradan yhteiskunnallinen vaikuttavuus korostuu jo pelkästään hevosalan harrastajamäärien, työllisyyden sekä hevosen positiivisen merkityksen ihmisen hyvinvointiin kautta. Ravikilpailujen lisäksi ravirata mahdollistaa muuta toimintaa alueen koon ja erilaisten tilojen tarjoamien mahdollisuuksien näkökulmasta. Hevosharrastajille ja hevosalan toimijoille raviradan puitteet mahdollistavat paljon erilaista toimintaa ponikerhoista asiantuntijaluentoihin sekä tarjoaa hyvät olosuhteet hevosten valmentamiseen. Kestävän kehityksen näkökulmasta tarkasteltuna raviradan tulisi olla siisti, vihreä ja monikäyttöinen viihtyisä alue joukkoliikenneyhteyksien varrella (Saastamoinen 2019, 6).

Kehittämistyön aikana kartoitettiin toimintoja ja palveluita, joilla raviradan toimintaa voitaisiin monipuolistaa ja parantaa sen kautta toiminnan taloudellisia edellytyksiä. Kehittämistyön aikana ei edetty yksittäisten tapahtumien tai toimintojen kehittämisessä testaamiseen asti, vaan kehittämistyön tuotoksena tarkasteltiin mahdollisia toimintoja ja palveluita eri näkökulmista.

Kehittämistyö toteutettiin yhteiskehittämisen menetelmin osallistaen kehittämistoimintaan paikallisia toimijoita ja harrastajia. Raviradan kehittäminen kiinnostaa, mutta pääasiassa hevosalan ihmisiä, kuten kyselyssä tuli ilmi. Yhteistoiminnallisiin työpajoihin osallistui toimijoita myös hevosalan ulkopuolelta. Yksittäiseltä raviradalta kehittämisestä vaatii sekä yhteistyökumppaneita että yhteistyötä muiden raviratojen kanssa. Ravirata voi tarjota alueen isompienkin tapahtumien järjestämiseen, mutta ei voi toimia yksin tapahtumajärjestäjänä. Tapahtumien järjestäminen vaatii myös toimivan infran tekniikoineen, jonka rakentaminen ei voi olla yksin raviradan vastuulla jo taloudellisen näkökulman huomioon ottaen.

Palvelun tulee olla yksilöllistä, erottuvaa ja huomioida asiakkaan tarpeet. Kestävän kehityksen mukaiset arvot vaikuttavat ihmisten valintoihin, kuten lähiruoka. Toiminnan kehittäminen tulee olla jatkuvaa ja perustua asiakkaiden palautteisiin ja asiakaskäyttäytymisen havainnointiin. Toimiva palautejärjestelmä vaaditaan myös raviradalle. Palvelun tulee olla monipuolista ja tarjota palveluita eri ikäluokille. Jo olemassa olevien palveluiden saavutettavuutta ja markkinointia tulee kehittää. Palveluja on ja ne herättävät kiinnostusta, mutta palvelu ei saavuta asiakasta.

Ravikilpailuita tulee ja pitää kehittää. Ravien viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta lisäävinä tekijöinä toimivat erilaiset teemaravit ja ravien ympärille linkittyvät tapahtumat. Ravikilpailujen nykyaikaistamisen tärkeänä tekijänä on digitaalisuuden lisääminen. Markkinoinnissa tulisi keskittyä tapahtuman ei niinkään pelaamisen markkinointiin. Ravien päätähden eli hevosen esiin nostaminen, kuten esittely ja hevosten tuominen lähemmäs yleisöä, ovat tärkeitä tekijöitä tavoiteltaessa asiakasmäärän nousua.

Hevosurheilun ja -alan kaikessa tekemisessä tulee korostaa hevosen hyvinvointia ja toiminnan tulee olla vastuullista ja läpinäkyvää. Suomen Hippoksen hallituksen jäsen Anne Laitinen kirjoittaa Maaseudun Tulevaisuuden artikkelissa raviurheilun elinvoimaisuuden säilyttämisestä myös tulevaisuudessa nostaten esiin tekemisen vastuullisuuden, läpinäkyvyyden ja eettisyyden kaikessa toiminnassa. Toiminnan keskiössä on hevosen hyvinvointi. (Laitinen 2019, viitattu 20.7.2020). Myös Veikkauksessa aiemmin työskennellyt Vähänen toi esiin vastuullisuuden, eettisyyden ja turvallisuuden yhtenä kuluttajakäyttäytymiseen vaikuttavana megatrendinä (Vähänen 2020, viitattu 7.7.2020). Saastamoinen perään kuuluttaa vihreiden ja pehmeiden arvojen, vastuullisuuden ja kestävyys näkymistä ravikilpailutoiminnassa (Saastamoinen 2019, 24). Samoin nousi esiin temahaastattelun tärkeimpänä arvona hevosen hyvinvointi.

6 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen tulee olla huolellisesti tehty, rehellinen ja tutkimustyön tulokset tulee olla tarkkoja (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, viitattu 22.11.2020). Tutkimustyön eettisyys mitataan tutkimuksen laadulla ja luotettavuudella (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109). Tutkimuksen eettisyys ilmenee jo tutkimusaiheen valinnassa, tutkijan pohtiessa vastausta kysymyksiin kenen ehdoilla tutkimus toteutetaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään (Tuomi & Sarajärvi 2018, 114). Oma tutkimusaiheeni sai alkunsa tutkittavan organisaation tarpeesta päivittää ja kirkastaa omaa strategiaansa. Organisaation strategiatyö käynnistettiin toiminnan monipuolistamiseen keskittyvällä selvityksellä. Tutkimustyöstä kirjoitettiin yhteistyösopimus.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida tutkijan puolueettomuuden näkökulmasta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 118). Omassa roolissani tutkimustyön tekijänä tunsin organisaation sekä organisaation henkilökunnan entuudestaan, enkä näin ollen toiminut täysin ulkopuolisena katsojana. Tutkimusta aloittaessani suhtautumiseni organisaation kehittämismahdollisuuksiin oli neutraali, mutta kannustava. Tutkimuksen edetessä ja mahdollisten toimintojen määrän kasvaessa ja tarkentuessa suhtautumiseni organisaation mahdollisuuksiin muuttui positiivisemmaksi.

Tutkimustyön alkuperäisen suunnitelman mukainen kehittämistyön tekeminen neljässä eri yhteiskehittämisen työpajassa muuttui tutkimustyön alun jälkeen koronatilanteen vuoksi ja vain ensimmäinen projektin starttina toimiva työpaja saatiin pidettyä suunnitelman mukaan. Vaikka kehittämistyön aikana järjestettiin toinenkin työpaja, niin osallistuminen verkkotyöpajaan oli vähäisempää kuin osallistuminen kasvokkain tapahtuvaan työpajaan. Tutkimuksen toimintasuunnitelmaksi vaihdettiin monimenetelmäinen ote, jossa yhdistettiin sekä laadullisia että määrällisiä tutkimusmetodeja pakottaen tutkijan sitoutumaan eri näkökulmiin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 125). Kehittämistyön tekeminen erilaisia menetelmiä käyttäen haastoi etenkin välitulosten viemisessä seuraavan tutkimusmetodin lähtötilanteeksi. Tutkimustyön eteneminen eri tutkimusmetodien kautta kohti tuloksia ei edennyt aivan lineaarisesti, vaan eri tutkimusmenetelmien tuloksissa oli päällekkäisyyksiä.

Tutkimusmenetelmiä tarkasteltaessa kyselyosiossa kyselyn jakaminen osioihin tuotti haastetta analysointivaiheessa. Kaikkiin osioihin sisältyivät kysymykset vastaajan ikään, sukupuoleen, maakuntaan ja taustaan liittyen ei tuottanut materiaalia luotettavaan tulkintaan, koska yksi vastaaja sai vastata moneen osioon. Johtopäätöksiä ei voinut tehdä keskiarvon mukaan ja osioittain purettuna vastaajien määrä oli vähäinen. Kyselyjä olisi pitänyt olla vain yksi. Kysely julkaistiin Pilvenmäen

nettisivuilla ja Facebook-tilillä, jolloin vastaajien tavoitettavuus rajoittui jo aikaisempien Pilvenmäen palveluiden tai tapahtumien seuraajien joukkoon. Kyselyn olisi voinut toteuttaa haastatteluna, vaikka Forssan torilla, jolloin vastaajien joukkoon olisi saatu myös hevosalaa tuntemattomia ihmisiä paremmin. Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista vallitsevan koronatilanteen vuoksi. Kyselyyn vastanneista pääosa kuului ikäluokkaan 30 – 50 -vuotta. Vastaajista vain pieni osa oli yli 70-vuotiaita. Yli 70-vuotiaiden vastaajien pieneen määrään mahdollinen vaikuttaja oli kyselyn sähköiset julkaisualustat. Tulevaisuuden ikäluokkarakenteeseen peilattaessa juuri ikääntyneiden tarpeista tulisi saada tietoa.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni on selvitys raviradan toiminnan kehittämisestä erilaisin yhteiskehittämisen menetelmin. Opinnäytetyön aikana on eletty korona-aikaa, joka on vaikuttanut monin tavoin raviradan normaaliin toimintaan. Toiminta pysähtyi keväällä kokonaan ravien osalta ja silloin tarvittiin innovaatioita toiminnan ylläpitämiseksi ja sitä kautta ihmisten työllistämiseksi. Jo opinnäytetyön tekemisen aikana toimintaa kehitettiin ja otettiin käyttöön raviradan tarjoamat mahdollisuudet.

Opinnäytetyön aikana pääsin entistä enemmän sisälle raviradan toimintaan ja sen antamiin mahdollisuuksiin. Jatkotyönä toimintojen tarkempi rajaaminen ja sitä kautta yksittäisen toiminnan kehittäminen testausasteella olisi mielenkiintoista. Samoin vastaavan kyselyn teettäminen laajemmalle ikäryhmälle sekä ulottumaan myös enemmän hevosalan ulkopuolella oleville ryhmille.

Jos korona-aika haastoi raviradan toimintaan, se myös antoi uusia näkökulmia toiminnan kehittämiseen. Toisessa verkkotyöpajassa potentiaalisena kehittämiskohteena nähtiin matkailu etenkin vastaaminen ulkomailta tulevien matkailijoiden tarpeisiin. Suomen luonto ja väljyys nähtiin tulevaisuuden vetovoimatekijänä matkailussa. Raviradan toiminnan kehittäminen yhteistyössä seudun matkailuyrittäjien kanssa on yksi toiminnan kehittämisen näkökulma.

Raviradan varat ovat rajalliset. Alueen kehittäminen viihtyisämmäksi vaatii paljon resursseja. Vihreän ja siistin sekä toimivan infran saavuttaminen vaatii yhteistyökumppaneita. Pilvenmäen tulisi tulevaisuudessa saada yhteistyökumppaneiksi niin kaupunki kuin paikalliset urheiluseurat ja toimijat kehittyäkseen yhteiskunnallisesti merkittäväksi toimijaksi.

LÄHTEET

Arpajaislaki 23.11.2001/1047. Viitattu 3.4.2020.

Billund trav. Viitattu 6.6.2020, <https://www.billundtrav.dk>.

Bjerke travbane. Viitattu 6.6.2020, <http://www.bjerke.no>.

Forssan kaupunki. Viitattu 18.5.2020, <https://www.forssa.fi/kaupunki-ja-hallinto/forssa-tietoa/>.

Hevostalous lukuina 2018. Hippolis, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry, Luke Hevostalous 2019. Viitattu 20.5.2020, https://www.hippos.fi/suomen_hippos_ry/hevosalan_tunnusluvut.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirvonen, E 2020. Toiminnanjohtaja, Pilvenmäen ravirata. Tekijän hallussa.

Hirvonen, E & Saarela, M. 2020. SWOT-analyysi Pilvenmäen toiminnasta. Tekijöiden hallussa.

Hämeen liitto 2017. HÄME-OHJELMA 2018+ Maakuntasuunnitelma 2040 Maakuntaohjelma 2018–2021. Hämeen liitto: Hämeenlinna. Viitattu 24.5.2020, https://www.hameenliitto.fi/wp-content/uploads/2020/02/Hame-ohjelma_2018.pdf.

Innanen, P. 2018. Osallistamisen sudenkuopat. Viitattu 18.5.2020, <https://www.palvelumuotoilupallo.fi/blogi/2018/2/10/osallistamisen-sudenkuopat-2>.

Koivisto, M., Säynäjäkangas, J. & Forsberg, S. 2019. Palvelumuotoilun bisneskirja. Helsinki: Alma Talent Oy.

Laitinen, A. & Mäki-Tuuri, S. 2014. Hevoset ja kunta – rajapintoja. Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry.

Laitinen, A. 2019. Tänäänkin huomisen tekijöille. Maaseudun Tulevaisuus. Viitattu 20.7.2020, <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/ravinetti/uutiset/artikkeli-1.749472>.

Maa- ja metsätalousministeriö 2020a. Hevostalouden edistäminen. Viitattu 15.6.2020, <https://mmm.fi/hevostalouden-edistaminen>.

Maa- ja metsätalousministeriö 2020b. Hevostalous selvitys 2018 Kehittämisehdotukset. Viitattu 3.7.2020, <https://mmm.fi/documents/1410837/11907317/Hevostalous selvitys+2018/2a8c7446-91b4-0ccb-f28c-025fbc753252>.

Miettinen S. 2011. Palvelumuotoilu – yhteissuunnittelua, empatiaa ja osallistumista. Teoksessa Ruuska, J., Koivisto, M., Hämäläinen, K., Vilkkä, H., Mattelmäki, T., Kalliomäki, A. & Miettinen, S. 2011. Palvelumuotoilu: Uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. Helsinki: Teknologiainfo Teknova, 21-32.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Pilvenmäki. 2020. Viitattu 5.5.2020, <https://www.pilvenmaki.fi/>.

Saastamoinen M. 2018. Vaikuttava hevosala. Teoksessa Pussinen, S. (toim.) *Uudistuva hevostalous*. HAMK Unlimited Professional. Viitattu 3.8.2020, https://unlimited.hamk.fi/biotalous-ja-luonnonvara-ala/vaikuttava-hevosala/#.X2i_b2gzbb0.

Saastamoinen, M. 2019. Suomen ravialan nykytila. Suomen Hippoksen tilaama selvitys. Luonnonvarakeskus Luke. Viitattu 4.5.2020, https://www.hippos.fi/files/24026/Raviala_HIPPOS2019.pdf.

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy. Viitattu 5.7.2020, <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>.

Sivistystoimen työkalupakki palvelumuotoiluun. Espoo. Viitattu 17.7.2020, file:///D:/OAMK/Palvelumuotoilu/Sivistystoimen_tyokalupakki_palvelumuotoiluun2.pdf

Solvalla travbana. 2020. Viitattu 6.6.2020, <https://www.solvalla.se/>.

Suomen Hippos ry. 2020. Raviurheilu. Viitattu 5.5.2020, https://www.hippos.fi/raviurheilu/raviurheilu_lajina.

Toikko T. & Rantanen T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes print.

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2020. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 22.11.2020, <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot>.

Valtioneuvoston asetus hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen käytettävästä osuudesta Veikkaus Oy:n tuotosta 14/2017. Viitattu 3.4.2020.

Vähänen J. 2020. Ravipelaamisen muutos ja raviurheilun mahdollisuudet. Viitattu 7.7.2020, <https://gamblingguru.blog/page/2/>.

LIITTEET

LIITE 1

Kysely

Ikä

- <20
- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60-69
- >70

Sukupuoli

- nainen
- mies
- muu

Maakunta

- Ahvenanmaa
- Kainuu
- Kanta-Häme
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Päijät-Häme
- Satakunta
- Savo
- Uusimaa
- Varsinais-Suomi

Lähtötietosi Pilvenmäestä

- kyllä, olen osallistunut tapahtumaan Pilvenmäellä
- kyllä, olen kuullut Pilvenmäestä
- ei ole tuttu

Tausta

- olen aktiivinen hevosalalla
- olen satunnainen hevosharrastaja
- minulla ei ole tietoa hevosalasta

RAVINTOLAPALVELUT

Kuinka todennäköisesti käyttäisit palvelua, 1=en missään tapauksessa käyttäisi, 3=en osaa sanoa, 5=hyvin todennäköisesti käyttäisin

- lounas arkipäivisin
- kahvilapalvelut
- viihteelliset iltatapahtumat
- pitopalvelu
- räätälöidyt ravintolapalvelut seurueille
- Äitienpäivälounas

- brunssi
- ravintolapalvelut ravien yhteydessä
- smoothiebaari
- hävikkiruuan ulosmyynti

Arvioi asteikolla 1-5 miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat valintoihisi, 1= ei merkitystä, 5= erittäin merkittävä

- lähiruokatuotteet
- kotimaisuus
- hinta
- monipuolisuus/ vaihtoehdot
- terveellisyys
- etäisyys
- kasvisvaihtoehdot
- satokaudet
- ruokahävikin vähentäminen
- erityisruokavaliot
- anniskelu
- asioinnin helppous

TAPAHTUMAT, TILAT, YMPÄRISTÖ

Kuinka todennäköisesti käyttäisit tiloja/ osallistuisit tapahtumiin, 1=en missään tapauksessa, 3=en osaa sanoa, 5=hyvin todennäköisesti käyttäisin/osallistuisin

- kerho- ja harrastustoiminta
- etätyöskentelypiste
- kokoustila
- seminaaritila
- näyttelytila
- messut
- liikuntatapahtumat
- drive in teatteri
- festarit

Arvioi asteikolla 1-5 miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat valintoihisi, 1= ei merkitystä, 5= erittäin merkittävä

- etäisyys
- pysäköintitilat
- etäisyys linja-autoasemalle
- etäisyys juna-asemalle
- näyttötekniikka
- digitaalinen ympäristö
- äänentoisto
- valaistus
- ravintolapalvelut
- oheispalvelut (elämispalvelut)
- tekninen tuki

- vesipisteet

ELÄMYSPALVELUT

Kuinka todennäköisesti käyttäisit palvelua, 1=en missään tapauksessa käyttäisi, 3=en osaa sanoa, 5=hyvin todennäköisesti käyttäisin / kiinnostunut

- aitiot
- tandem-ajo hevoskärryillä
- tutustumiskierros raveihin
- tutustuminen hevostalleihin
- Tutustuminen ravipelaamiseen
- lähtöautokyyti
- merkkipäiväjuhlat
- pakuhuone
- raviurheilun klubitoiminta
- tyhy- ja virkistyspäivät
- kokkauskurssi
- lasten puuhapäivä
- kuvaa itsesi hevosen kanssa
- hevosvalokuvauskurssi
- hevosalan verkkokurssit aikuisille
- hevosalan verkkokurssit lapsille

Arvioi asteikolla 1-5 miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat valintoihisi, 1= ei merkitystä, 5= erittäin merkittävä

- etäisyys
- digitaalinen alusta
- ravintolapalvelut
- turvallisuus
- tarvittavien varusteiden sisältyminen palveluun
- henkilö- tai ryhmäkohtaiset opastuspalvelut
- hevonen osana elämyspalvelussa
- kehittymismahdollisuus
- yhteisöllisyys
- etäosallistumismahdollisuus

RAVIKILPAILUT

Lisääkö mielestäsi ravien kiinnostavuutta, 1=ei lisää kiinnostavuutta, 3=en osaa sanoa, 5=lisää merkittävästi

- tutut hevoset
- erilaiset teemaravit
- ponilähdöt
- hevoselämykset
- raviurheilun klubitoiminta
- ravintolapalvelut
- ystävät

- valtakunnallisesti merkittävät ravit
- alkamisaika
- viikonpäivä
- ravipelaaminen

Pitäisikö mielestäsi olla useammin

- TOTO-raveja
- ponilähtöjä
- yhteishiittejä
- harjoitusraveja
- paikallisraveja
- asiatuntijaluentoja
- keppihevoskisoja
- tandem-raveja
- webinaareja
- tarjonta on tällä hetkellä riittävä

Arvioi asteikolla 1-5 miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat valintoihisi, 1= ei merkitystä, 5= erittäin merkittävä

- etäisyys
- kotirata
- hevosen hoito- ja huoltotilat
- ravintolapalvelut
- elämyspalvelut
- hevosten hyvinvoinnista viestiminen
- ravintolapalveluiden saavutettavuus alueella
- autokatsomo
- muu, mikä?

VALMENNUSKESKUS

Oletko tietoinen Pilvenmäen hevosurheilualueista?

- en
- kyllä, mutta en käytä tällä hetkellä
- kyllä, käytän alueita

Arvioi asteikolla 1-5 miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat valintoihisi valmennuskeskuksessa, 1= ei merkitystä, 5= erittäin merkittävä

- etäisyys
- viestintä
- tilojen toimivuus
- myytävät tallit
- vuokrattavat tallit
- tonttien saatavuus
- hevosurheilualueiden hoidon säännöllisyys
- maastoreiitit

- ei tarvetta kuljettaa hevosta raveihin, ratatalli
- tonttien koko
- yhteistyömahdollisuudet muiden alueen toimijoiden kanssa
- eläinlääkäri- ja kuntoutuspalvelut

Kiinnostus valmennuskeskustoimintaan

- kyllä
- ehkä
- ei

LAPSI- JA NUORISOTOIMINTA

Pitäisikö mielestäsi seudulla olla enemmän toimintaa lapsille/lapsiperheille

- kyllä
- ei

Kuinka todennäköisesti käyttäisit palvelua, 1=en missään tapauksessa käyttäisi, 3=en osaa sanoa, 5=hyvin todennäköisesti käyttäisin / kiinnostunut

- sisäleikkipuisto
- ulkoleikkipuisto
- ponikerho
- hevosiltapäiväkerho
- hevospäiväkoti
- keppihevoskerho
- talutusratsastus
- perheheppakerho tai -kurssi
- lapsi ja isovanhempi heppakurssi
- hiihtoratsastus
- hevosajelu
- rekiajelu
- lasten kokkikoulu
- lasten esiintyjä
- heppakerhot verkkoympäristössä

Arvioi asteikolla 1-5 miten paljon seuraavat asiat vaikuttavat lapsesi osallistumiseen 1= ei merkitystä, 5= erittäin merkittävä

- ravintola - ja kahvilapalvelut
- etäisyys
- tarvittavien varusteiden sisältyminen palveluun
- koulutetut ohjaajat
- hevonen osa toimintaa
- toiminta on osa kaupungin varhaiskasvatuksen palveluita
- liikunnan sisältyminen palveluun
- ei tarvitse omaa hevosta/ponia
- toimintaan voivat osallistua myös huoltajat
- toiminnan säännöllisyys